

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ“
ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

Лекция № 14

**ЗАКОН ЗА ИНТЕГРАЦИЯ НА ХОРАТА С
УВРЕЖДАНИЯ. ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА ОТ
ДИСКРИМИНАЦИЯ**

Доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

ЗАКОН ЗА ИНТЕГРАЦИЯ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ

20.8.2020 г.

“Увреждане” е всяка загуба или нарушаване в анатомичната структура, във физиологията или в психиката на даден индивид.

“Човек с трайно увреждане” е лице, което в резултат на анатомично, физиологично или психическо увреждане е с трайно намалени възможности да изпълнява дейности по начин и в степен, възможни за здравия човек, и за което органите на медицинската експертиза са установили степен на намалена работоспособност или са определили вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Този закон урежда обществените отношения, свързани с интеграцията на хората с увреждания и има за цел създаване на условия и гаранции за:

1. равнопоставеност на хората с увреждания;
2. социална интеграция на хората с увреждания и упражняване на правата им;
3. подкрепа на хората с увреждания и техните семейства;
4. интегриране на хората с увреждания в работна среда.

Не се допуска **пряка или непряка дискриминация** по отношение на хората с увреждания.

"Пряка дискриминация" е поставяне на лице на основата на увреждане в по-неблагоприятно положение в сравнение с друго лице, което е било, е или би могло да бъде поставено в сравними сходни обстоятелства.

"Непряка дискриминация" е поставяне на лице на основата на увреждане в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица чрез привидно неутрална разпоредба, критерий или практика, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдан/а с оглед на законова цел, несвързана с увреждането, и средствата за постигане на целта са подходящи и не надхвърлят необходимото за постигането ѝ.

Чл. 4. Интеграцията на хората с увреждания се осъществява чрез:

- 1. медицинска и социална рехабилитация;**
2. образование и професионално обучение;
3. трудова заетост и професионална реализация;
4. достъпна жизнена и архитектурна среда;
5. социални услуги;
6. социално-икономическа защита;
7. достъпна информация.

Глава втора. ОРГАНИ НА УПРАВЛЕНИЕ

Държавната политика за интеграция на хората с увреждания се провежда от Министерския съвет, министъра на труда и социалната политика, областните управители и органите на местното самоуправление в сътрудничество с национално представителните организации на и за хората с увреждания, национално представителните организации на работодателите и национално представителните организации на работниците и служителите съобразно приета национална стратегия за хората с увреждания.

Държавните органи и органите на местното самоуправление съобразно своите правомощия приемат нормативни актове, стратегии, програми, стандарти и други документи, свързани с интеграцията на хората с увреждания.

За осъществяване на сътрудничество при разработване и провеждане на политиката в областта на интеграцията на хората с увреждания към МС се създава **Национален съвет за интеграция на хората с увреждания (НСИХУ) с председател министъра на труда и социалната политика**, в който участват представители на:

- държавата, определени от МС;
- национално представителните организации на и за хората с увреждания;
- национално представителните организации на работниците и служителите;
- национално представителните организации на работодателите;
- Националното сдружение на общините в Р България.

НСИХУ дава становища по всички проекти на нормативни актове, стратегии, програми и планове, които засягат правата на хората с увреждания и тяхната интеграция.

За изпълнение на държавната политика за интеграция на хората с увреждания се създава **Агенция за хората с увреждания**, която е юридическо лице на бюджетна издръжка, със седалище София и **има статут на изпълнителна агенция към министъра на труда и социалната политика** и се представлява и ръководи от изпълнителен директор.

Агенцията за хората с увреждания:

- регистрира лица, които осъществяват дейности по предоставяне на помощни средства, приспособления и съоръжения за хората с увреждания и медицински изделия и контролира тяхната дейност;
- води регистър на специализираните предприятия и кооперации на хората с увреждания;
- участва и дава задължително становище при изготвянето на проекти на нормативни актове, свързани с хората с увреждания;

Агенцията за хората с увреждания:

- разработва програми и финансира проекти за стимулиране на стопанската инициатива на хората с увреждания и стопанската инициатива в интерес на хората с увреждания;

- разработва програми и финансира проекти за рехабилитация, интеграция и за изграждане на достъпна среда за хората с увреждания.

Агенцията за хората с увреждания създава и поддържа информационна база данни за хората с трайни увреждания, която служи за проследяване на броя и за анализ на социално-икономическия статус на хората с увреждания за планиране на дейности, свързани със задоволяване на потребностите от образование, медицинска и социална рехабилитация.

Националната експертна лекарска комисия, териториалните експертни лекарски комисии, НОИ, НСИ, НЦОЗА, Държавната агенция за закрила на детето и други органи, работещи в областта на хората с увреждания, предоставят необходимата информация за създаване и поддържане на базата данни.

Глава трета.
ОЦЕНЯВАНЕ НА
УВРЕЖДАНЕТО И НА
ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА
ИНТЕГРАЦИЯ

Оценяването на увреждането се извършва чрез **медицинска експертиза и социална оценка.**

Медицинската експертиза се извършва при условията и по реда на медицинската експертиза на работоспособността.

Социалната оценка се извършва въз основа на медицинската експертиза по методика, утвърдена от министъра на труда и социалната политика.

Социалната оценка установява:

1. потребностите и възможностите за рехабилитация;
2. възможностите за обучение;
3. възможностите за трудова заетост и професионална реализация;
4. потребностите от социални услуги;
5. възможностите за социално включване.

Социалната оценка се извършва по искане на:

1. лицето с увреждане;
2. родителя (осиновителя), настойника или попечителя на лице с увреждане;
3. семейството на роднини, близки или приемното семейство, при което е настанено дете с увреждане по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето.

По искане и с участието на посочените лица въз основа на социалната оценка се изготвя **индивидуален план за интеграция**

Социалната оценка се извършва от консултативни комисии към дирекциите "Социално подпомагане" на Агенцията за социално подпомагане.

Глава четвърта. ОБЛАСТИ ЗА ИНТЕГРАЦИЯ

Раздел I. Профилактика и рехабилитация на уврежданията

МС приема програми за профилактика, в които определя приоритетните цели, мерките и средствата за предотвратяване на увреждането.

МС по предложение на МЗ приема програма за ранна диагностика и профилактика на генетичните и пренаталните заболявания и придобити състояния.

Органите на местното самоуправление, национално представителните организации на и за хората с увреждания, другите организации, работещи в областта на интеграцията и защитата на правата на хората с увреждания, национално представителните организации на работодателите, на работниците и служителите съдействат за предотвратяване на уврежданията чрез:

1. здравна и екологична просвета за ограничаване на рисковите фактори, свързани с начина на живот и с околната среда;
2. здравна профилактика;
3. осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

Хората с трайни увреждания
имат право на **медицинска и
социална рехабилитация.**

"Рехабилитация" е последователен и непрекъснат възстановителен процес, който подпомага човека с увреждане да достигне оптимално физическо, интелектуално, психическо и социално равнище на дейност, като му се осигуряват възможности за промяна на живота към по-висока степен на независимост.

Медицинската рехабилитация е лечебна дейност, осъществявана от мултидисциплинарни екипи при условията и по реда на ЗЛЗ и ЗЗО и включва:

1. поддържаща медикаментозна терапия;
- 2. физикална терапия;**
3. говорна и зрителна терапия;
- 4. кинезитерапия;**
- 5. ерготерапия;**

6. психотерапия;

7. трудово лечение;

8. назначаване на помощни средства, приспособления и съоръжения и медицински изделия за хората с увреждания.

Участие в медицинската рехабилитация могат да вземат и семействата на хората с трайни увреждания, когато нуждите на лечебния процес налагат това.

Социалната рехабилитация е създаване на умения за водене на самостоятелен живот чрез рехабилитация на зрението, слуха и говора, двигателна рехабилитация, психологична помощ, предоставяне на социални услуги и други дейности.

Раздел II. Образование и профессионална подготовка

Към регионалните инспекторати на МОН се създават екипи за комплексно педагогическо оценяване и интегрирано обучение на децата с увреждания.

За подпомагане на интегрираното обучение на децата с увреждания се създават ресурсни центрове за интегрирано обучение към МОН.

МОН осигурява:

1. обучение на децата с увреждания от предучилищна и училищна възраст в училищата по Закона за народната просвета;
2. подкрепяща среда за интегрирано обучение на децата с увреждания;
3. ранна слухово-речева, логопедична и психологична рехабилитация и рехабилитация на незрящи и слабовиждащи деца;
4. учебници, учебни помагала, съвременни технологии и технически средства за обучение на децата с увреждания до 18-годишна възраст или до завършване на средното им образование;
5. професионална подготовка на децата с увреждания и на лицата с увреждания до 29-годишна възраст.

МОН създава възможности за обучение на деца, които имат специални образователни потребности и не са интегрирани в обща образователна среда.

Лицата, получили увреждане след 16-годишна възраст, имат право на допълнително безплатно обучение по програми за общообразователно и професионално образование и обучение за възрастни, както и на начална рехабилитация по специфични програми за формиране на основни умения.

Висшите училища осигуряват:

1. подкрепяща среда, специални приспособления, подходящи учебни материали и допълнителна преподавателска помощ, подпомагащи процеса на обучение и оценяване на хората с увреждания;
2. подготовка на специалисти за работа с хора с увреждания.

Професионалното обучение на хората с увреждания се осъществява от:

1. Агенцията по заетостта;
2. работодателите или органите по назначаване;
3. Закона за социално подпомагане чрез предоставяне социални услуги за хора с увреждания;
4. специализираните предприятия и кооперации.

Раздел III. Трудова заетост

Трудовата заетост на хората с увреждания се осъществява чрез:

- **интегрирана работна среда**
- **в специализирана работна среда.**

"Интегрирана работна среда" е работна среда, осигуряваща възможност да работят съвместно хора с увреждания и хора без увреждания.

Според Кодекса на труда – чл. 315 - работодател с повече от 50 работници и служители е задължен да определя ежегодно работни места, подходящи за трудоустрояване от 4 до 10 процента от общия брой на работниците и служителите в зависимост от икономическата дейност.

От тези работни места не по-малко от половината трябва да бъдат за хора с трайни увреждания.

Работодателят е длъжен да пригоди работното място към нуждите на лице с увреждане при неговото наемане или когато увреждането на лицето настъпи след наемането му на работа, освен когато разходите за това са необосновано големи и биха затруднили сериозно работодателя.

"Специализирана работна среда" е работната среда в специализираните предприятия, приспособена за хора със съответни увреждания.

Специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания трябва да имат относителен дял на лицата с трайни увреждания:

- за специализирани предприятия и кооперации **за незрящи и слабовиждащи лица - не по-малко от 20 на сто от списъчния брой на персонала;**

- за специализирани предприятия и кооперации на **лица с увреден слух - не по-малко от 30 на сто от списъчния брой на персонала;**

- за специализирани предприятия и кооперации на **лица с други увреждания - не по-малко от 30 на сто от списъчния брой на персонала;**

Раздел IV.
Създаване на условия за
достъпна жизнена и
архитектурна среда

Раздел V.

Социално-икономическа защита

Хората с трайни увреждания, които получават доходи от трудова дейност, **ползват данъчни облекчения** при условия и по ред, определени в Закона за данъците върху доходите на физическите лица.

Хората с трайни увреждания имат право на финансова подкрепа в зависимост от индивидуалните им потребности за ползване на:

1. социални услуги;
2. услуги за социална и медицинска рехабилитация;
3. услуги за участие в трудова заетост и професионална квалификация;
4. услуги за достъп до образование и обучение;
5. услуги за осигуряване на достъпна среда.

Глава пета. ФИНАНСИРАНЕ

Глава шеста.
АДМИНИСТРАТИВНОНАКА-
ЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

Глава първа.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда защитата срещу всички форми на дискриминация и съдейства за нейното предотвратяване.

Чл. 2. Целта на закона е да осигури на всяко лице правото на:

1. равенство пред закона;
2. равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот;
3. ефективна защита срещу дискриминацията.

Чл. 4. (1) (Доп. - ДВ, бр. 70 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) **Забранена е всяка пряка или непряка дискриминация**, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

(2) **Пряка дискриминация** е всяко по-неблагоприятно третиране на лице на основата на признаците по ал. 1, отколкото се третира, било е третирано или би било третирано друго лице при сравними сходни обстоятелства.

(3) **Непряка дискриминация** е поставяне на лице на основата на признаците по ал. 1 в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица чрез привидно неутрална разпоредба, критерий или практика, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдан/а с оглед на законова цел и средствата за постигане на целта са подходящи и необходими.

**Чл. 7. (1) Не представлява
дискриминация:**

.....

**5. определянето на изисквания за
минимална възраст, професионален опит
или стаж при наемане на работа или при
предоставяне на определени
преимущества, свързани с работата, при
условие че това е обективно оправдано
за постигане на законна цел и средствата
за постигането ѝ не надвишават
необходимото;**

6. определянето на максимална възраст за наемане на работа, което е свързано с необходимостта от обучение за заемане на съответната длъжност или с необходимостта от разумен срок за заемане на длъжността преди пенсиониране, при условие че това е обективно оправдано за постигане на законна цел и средствата за постигането ѝ не надвишават необходимото;

7. специалната закрила за бременни жени, жени в напреднал етап на лечение ин-витро и майки, установена със закон, освен ако те не желаят да се ползват от тази закрила и са уведомили писмено за това работодателя;

8. изискванията за възраст и определен от закона трудов или служебен стаж за целите на пенсионното осигуряване;

9. мерките и програмите по Закона за насърчаване на заетостта;

10. различното третиране на лица с увреждания при провеждане на обучение и придобиване на образование за задоволяване на специфични образователни потребности с цел изравняване на **ВЪЗМОЖНОСТИТЕ** им;

13. мерките в областта на образованието и обучението за осигуряване на балансирано участие на жените и мъжете, доколкото и докато тези мерки са необходими;

14. специалните мерки в полза на лица или групи лица в неравностойно положение на основата на признаците по чл. 4, ал. 1 с цел изравняване на възможностите им, доколкото и докато тези мерки са необходими;

**Глава втора.
ЗАЩИТА ОТ
ДИСКРИМИНАЦИЯ**

**Раздел I.
Защита при упражняване
правото на труд**

Чл. 12. (1) При обявяване на свободно работно място работодателят няма право да поставя изисквания, свързани с признаците по чл. 4, ал. 1, освен в случаите по чл. 7.

(2) Преди сключване на трудовия договор работодателят няма право да иска от кандидата информация за признаците по чл. 4, ал. 1, освен в случаите по чл. 7 или когато това е необходимо за нуждите на проучване за получаване на разрешение за работа с класифицирана информация при условията и по реда на Закона за защита на класифицираната информация.

Чл. 12

(3) Работодателят няма право да отказва приемането на работа поради бременност, майчинство или отглеждане на дете.

(4) Работодателят няма право да откаже да наеме на работа или да наеме при по-неблагоприятни условия лице на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, освен в случаите по чл. 7.

Чл. 13. (1) Работодателят осигурява еднакви условия на труд без оглед на признаците по чл. 4, ал. 1.

Чл. 14. (1) Работодателят осигурява равно възнаграждение за еднакъв или равностоеен труд.

Чл. 16. Работодателят е длъжен да пригоди работното място към нуждите на лице с увреждания при неговото наемане или когато увреждането на лицето настъпи след наемането му на работа, освен когато разходите за това са необосновано големи и биха затруднили сериозно работодателя.

Чл. 18. Работодателят в сътрудничество със синдикатите е длъжен да предприеме ефективни мерки за предотвратяване на всички форми на дискриминация на работното място.

Чл. 19. При неизпълнение на задължението си по чл. 18 работодателят носи отговорност по този закон за актове на дискриминация, извършени на работното място от негов работник или служител.

Раздел II.

Защита при упражняване правото на образование и обучение

Чл. 32. Обучаващите институции предприемат подходящи мерки с цел изравняване на възможностите за ефективно упражняване на правото на образование и на обучение на лицата с увреждания, освен когато разходите за това са необосновано големи и биха затруднили сериозно институцията.

Глава трета.
КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ
ДИСКРИМИНАЦИЯ

Чл. 40. (1) Комисията за защита от дискриминация е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите.

(2) Комисията осъществява контрол по прилагането и спазването на този или други закони, уреждащи равенство в третирането.

Чл. 41. (1) Комисията се състои от 9 души, от които поне четирима юристи. Народното събрание избира 5 от членовете, в т.ч. - председателя и заместник-председателя на комисията, а президентът на Р България назначава 4 от членовете на комисията.

(2) Мандатът на членовете на комисията е 5 години.

(3) При избора или назначаването на членове на комисията се спазват принципите на балансирано участие на жени и мъже и на участие на лица, принадлежащи към етнически малцинства.

**Глава четвърта.
ПРОИЗВОДСТВО ЗА ЗАЩИТА
ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ**

**Раздел I.
Производство пред Комисията
за защита от дискриминация**

**Раздел II.
Съдебно производство**

Глава пета.

ПРИНУДИТЕЛНИ АДМИНИСТРАТИВНИ МЕРКИ И АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ